

ZRÓWNOWAŻONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE NA UNIwersYTECIE EKONOMICZNYM WE WROCŁAWIU

Żyjemy w czasach, w których problemy klimatyczne są coraz bardziej widoczne, a wierzymy w to, że zmianę powinno zacząć się od siebie, dlatego też chcemy dążyć do wprowadzenia na naszej Uczelni rozwiązań dążących do wprowadzenia u nas szeroko pojętych zasad zrównoważonego rozwoju, w którym środowisko naturalne jest jego podstawą, gospodarka narzędziem, a dobrobyt społeczeństwa (w tym naszej społeczności akademickiej) celem, a pierwszym krokiem w tym kierunku jest wdrożenie Zrównoważonych Zamówień Publicznych na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu

GreenTeam
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Opracowały:
Izabela Beno
Katarzyna Żwakuła

Spis treści

TYTUŁEM WSTĘPU	2
CO OZNACZA TERMIN ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ?	4
CO OZNACZA TERMIN ZRÓWNOWAŻONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE?	5
JAKI KIERUNEK ZRÓWNOWAŻONYCH ZAMÓWIEŃ WYZNACZA UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCŁAWIU?	6
CO JEST PODSTAWĄ POLITYKI UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ PRAWA KRAJOWEGO W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONYCH ZAMÓWIEŃ?	7
PODSUMOWANIE	9

Tytułem wstępu

Zrównoważone zamówienia publiczne to kluczowy element realizacji **celów ekonomicznych, ekologicznych i społecznych w budowaniu strategii zrównoważonego rozwoju w naszym kraju**. Każda nasza decyzja zakupowa ma bowiem wpływ na **gospodarkę, środowisko i społeczeństwo**. Celem niniejszego dokumentu jest sprawienie, aby zamówienia publiczne były **społecznie odpowiedzialne** oraz **zielone** (uwzględniające czynniki środowiskowe). To od naszych decyzji m.in. w obszarze zamówień publicznych zależy, jak wygląda i jak będzie wyglądał świat w przyszłości.

Chcielibyśmy zachęcić Państwa do zastosowania się do zasad zawartych w Zarządzeniu nr 178/2021 Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie implementacji zasad zrównoważonego rozwoju w zamówieniach publicznych udzielanych przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, które to zarządzenie jest zgodne z celami i priorytetami określonymi przez strategię naszego Uniwersytetu. Znajdziecie w nim Państwo zbiór informacji, a także propozycji zapisów, które mogą zostać wykorzystane w przygotowywanych przez pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w rozumieniu Ustawy z dnia 11 września 2019 roku Prawo zamówień publicznych (tj. Dz.U. 2021, poz. 1129, z późn. zm., zw. dalej także ustawą Pzp). Powyższa regulacja powstała w odpowiedzi na konieczność sprostania wyzwaniom stawianym między innymi przez Politykę zakupową państwa na lata 2022-2025, Politykę Ekologiczną Państwa 2030 czy Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030.

Dokument powstał z inicjatywy oddolnej, skłaniającej różne środowiska Uczelni do dyskusji na temat wpływu ekonomicznego, środowiskowego i społecznego zakupów udzielanych w wyniku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Podczas realizowanych spotkań poszukiwaliśmy rozwiązań skutecznych, prostych do wprowadzenia, a jednocześnie takich, które będą wyróżniać nas jako społeczność odpowiedzialna.

W tym miejscu chcemy podkreślić, że wszystkie zaproponowane przez nas rozwiązania są katalogiem otwartym i osoby odpowiedzialne za zamówienie każdorazowo mogą zaproponować inne wykraczające poza ww. katalog propozycje. Zaproponowane zapisy pozwolą każdemu pracownikowi mieć realny wpływ na osiągnięcie korzyści środowiskowych i społecznych przy jednoczesnej dbałości o efektywność ekonomiczną Uczelni. Osiągniemy to poprzez zwiększenie działań proekologicznych, promowanie innowacyjnych rozwiązań oraz optymalizację zakupów.

Wobec powyższego zachęcamy Państwa do stosowania proponowanych zapisów zestawionych w załączniku do ww. Zarządzenia, jak również proponowania własnych nieuwzględnionych w tymże załączniku rozwiązań, które będą się wpisywały w koncepcję zrównoważonych zamówień publicznych.

Liczymy, że dzięki zwiększeniu świadomości ekologicznej, społecznej i ekonomicznej cała nasza społeczność akademicka poczuje się współodpowiedzialna za obecne i przyszłe pokolenia. Jednocześnie będziemy wpływać na otaczającą nas rzeczywistość stosując i doskonaląc zaprezentowane w niniejszym dokumencie rozwiązania

zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, tak aby minimalizować nasze oddziaływanie na środowisko przy jednoczesnym maksymalizowaniu korzyści płynących dla rozwoju społecznego i gospodarczego.

Co oznacza termin zrównoważony rozwój?

Zrównoważony rozwój został zdefiniowany w artykule 3 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1219, z późn. zm.) jako „**taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń**”.

Filary zrównoważonego rozwoju

ochrona środowiska i racjonalna
gospodarka zasobami
naturalnymi

rozwój i wzrost gospodarczy
oraz sprawiedliwy podział
wynikających z niego korzyści

odpowiedzialność społeczna

Podkreślić należy również, iż ustawodawca nadał zasadzie zrównoważonego rozwoju rangę prawa podstawowego odwołując się do tejże zasady w artykule 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm.), który stanowi: „**Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju**”.

Co oznacza termin zrównoważone zamówienia publiczne?

Zrównoważone zamówienia publiczne oznaczają uwzględnianie w trakcie przygotowania i prowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego zasad zrównoważonego rozwoju, a mianowicie aby nabyte w wyniku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego dostawy, usługi czy roboty budowlane w możliwie jak najmniejszym stopniu oddziaływały na środowisko naturalne, a także uwzględniających społeczne i ekonomiczne skutki decyzji zakupowych przy jednoczesnym zapewnieniu celowego, racjonalnego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych.

Zrównoważone zamówienia publiczne definiowane są przez Komisję Europejską jako „proces, w ramach którego organizacje zaspokajają swoje potrzeby na towary, usługi, roboty budowlane, w oparciu o stosunek jakości do ceny w całym cyklu życia, generując korzyści nie tylko dla organizacji, ale także dla społeczeństwa i gospodarki, przy jednoczesnym minimalizowaniu szkód dla środowiska”.

Każda podejmowana decyzja zakupowa ma wpływ na nasze otoczenie i to poczynając od energii zużywanej przez nasz nowy komputer, na warunkach pracy pracowników kończąc.

Wdrożenie w ramach zamówień publicznych naszej Uczelni zasad zrównoważonego rozwoju niesie ze sobą szereg korzyści nie tylko dla otoczenia Uczelni, ale również dla Uczelni. Liczymy na to, iż będzie ono stanowić pierwszy krok ku implementacji zasad zrównoważonego rozwoju w całej instytucji we wszystkich aspektach jej działalności.

Tak przygotowywane zamówienia publiczne mogą również zapewnić Uczelni oszczędności finansowe – szczególnie przy uwzględnieniu kosztów zamawianych produktów lub usług w całym cyklu ich życia, a nie tylko przez pryzmat ceny nabycia. Dla przykładu, zakup produktów o niskim zużyciu energii lub wody może pomóc znacząco obniżyć rachunki za media. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w zakupionych produktach może ograniczyć koszty ich utylizacji.

Ustawa Pzp nakłada na Zamawiających obowiązek udzielania zamówień publicznych w sposób zapewniający nie tylko najlepszą jakość dostaw, usług, oraz robót budowlanych, uzasadnioną charakterem zamówienia, w ramach środków, które zamawiający może przeznaczyć na jego realizację, ale również uzyskanie najlepszych efektów zamówienia, w tym efektów społecznych, środowiskowych oraz gospodarczych, o ile którykolwiek z tych efektów jest możliwy do uzyskania w danym zamówieniu, w stosunku do poniesionych nakładów.

Aby właściwie i efektywnie realizować obowiązki wynikające z ustawy Pzp postanowiliśmy przygotować wytyczne w tym zakresie dla pracowników uczestniczących na różnych etapach udzielania zamówień publicznych.

Jaki kierunek zrównoważonych zamówień wyznacza Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu?

Wysoka świadomość pracowników i konsekwencja w działaniu to cele, które stawiamy sobie jako Uczelnia, dążąc do efektywnej realizacji Polityki zrównoważonych zamówień publicznych.

Wdrożenie standardu zrównoważonych zamówień publicznych naszej Uczelni stanowi pierwszy krok ku integracji zasad zrównoważonego rozwoju w całej instytucji (we wszystkich obszarach jej działalności), co jest potwierdzeniem zapisów **Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni**, która została przyjęta przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

Wdrożenie Polityki zrównoważonych zamówień niesie ze sobą szereg korzyści mających wpływ nie tylko na otoczenie Uczelni, ale również bezpośrednio na samą Uczelnię i będzie stanowić realizację wyznaczonej **Strategii rozwoju UEW do 2030 roku**.

"Uniwersytet Zrównoważonej Przyszłości" - jedna z kluczowych aspiracji naszej Uczelni, która promuje i tworzy:

- wiedzę w oparciu o wyniki badań, ujawniając prognozy i skutki obecnych zachowań oraz kierunki możliwych działań niwelujących tempo i kierunek negatywnych zmian
- system inicjowania i utrwalania w świadomości społecznej postaw proekologicznych i prospołecznych (impakt społeczny)
- zachęty rynkowe do prowadzenia działalności gospodarczej w sposób bardziej odpowiedzialny, co przyczyni się do stosowania wyższych standardów społecznych i środowiskowych, a jednocześnie pozwoli złagodzić skutki wykluczenia społecznego oraz przyczyni dyskryminacji
- przestrzeń współpracy z organizacjami podejmującymi ważne społecznie i gospodarczo tematy w tym zrównoważonego rozwoju (np. Fundacja Koalicja Sprawiedliwego Handlu, fairtrade.org.pl)
- dobre praktyki możliwe do upowszechniania podczas zajęć dydaktycznych ze studentami, ale również w środowisku interesariuszy Uczelni
- społeczność akademicką wrażliwą na kwestie zrównoważonego rozwoju

Aby z sukcesem implementować na naszej Uczelni politykę zrównoważonych zamówień niezbędne jest wzmocnienie wrażliwości społecznej wszystkich osób uczestniczących na różnych etapach procesu udzielania zamówień publicznych, niezależnie od ich usytuowania w strukturze Uczelni. Niniejsza Polityka oraz zawarte w niej rekomendacje jest spełnieniem tej potrzeby. Jednak jej realizacja zależna jest od zaangażowania samych pracowników oraz chęci zwiększania wzajemnej świadomości w zakresie istnienia wyzwań i możliwości, jakie niesie ze sobą zrównoważonego rozwoju, poprzez współpracę

- pomiędzy poszczególnymi jednostkami Uczelni,
- z otoczeniem Uczelni – przedstawicielami Wykonawców (np. w ramach przeprowadzenia wstępnych konsultacji rynkowych), instytucjami publicznymi, organizacjami.

Co jest podstawą Polityki Unii Europejskiej oraz prawa krajowego w zakresie zrównoważonych zamówień?

Działania szeroko rozumianych organów Unii Europejskiej, w tym w szczególności Komisji Europejskiej wskazują na konieczność znalezienia rozwiązań, które wpłynęłyby na zachęcenie organów publicznych do udzielania zamówień publicznych, w ramach których uzyskiwałyby towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko jest mniejsze w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku i które przyczynią się do osiągnięcia politycznych i wiążących celów w zakresie redukcji emisji CO₂ i zwiększenia efektywności energetycznej oraz w innych dziedzinach polityki środowiskowej. Przejawem tego jest opracowanie wspólnych dla wszystkich krajów Unii Europejskiej kryteriów zielonych zamówień publicznych (z ang. Green Public Procurement, zw. dalej kryteriami GPP), które mają ułatwić ich implementowanie do dokumentacji w ramach procesu udzielania zamówień publicznych.

Implementacją wytycznych Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych do polskiego porządku prawnego są między innymi regulacje, które znalazły się w obowiązującej od 1 stycznia 2021 roku ustawie Prawo zamówień publicznych.

Zamawiający udziela zamówienia w sposób zapewniający między innymi uzyskanie najlepszych efektów zamówienia, w tym efektów społecznych, środowiskowych oraz gospodarczych, o ile którykolwiek z tych efektów jest możliwy do uzyskania w danym zamówieniu, w stosunku do poniesionych nakładów. Ww. zasada podkreśla te elementy, które stanowią istotę zrównoważonego rozwoju, w którym środowisko naturalne jest podstawą, gospodarka narzędziem, a dobrobyt społeczeństwa celem, który można osiągnąć wyłącznie poprzez synergię poszczególnych elementów, tj. wzrostu gospodarczego, ochrony środowiska i inkluzji społecznej.

Ustawa Prawo zamówień publicznych w sposób jednoznaczny wskazuje pożądany kierunek działań Zamawiających w zakresie udzielanych zamówień. W tym kontekście przytoczyć można art. 17 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy Pzp, w którym jako jedną z zasad wskazano udzielanie zamówienia w sposób zapewniający uzyskanie najlepszych efektów zamówienia, w tym efektów społecznych, środowiskowych oraz gospodarczych, o ile którykolwiek z tych efektów jest możliwy do uzyskania w danym zamówieniu, w stosunku do poniesionych nakładów. Ponadto Ustawodawca w art. 21 ustawy Pzp zobowiązał ministra właściwego do spraw gospodarki do cyklicznego przygotowywania projektu polityki zakupowej państwa, która winna określać priorytetowe działania Rzeczypospolitej Polskiej w obszarze zamówień publicznych, a także pożądany kierunek działań zamawiających w zakresie udzielanych zamówień, który obejmuje w szczególności zakup innowacyjnych lub zrównoważonych produktów oraz usług, z uwzględnieniem:

- aspektów normalizacyjnych;
- kalkulacji kosztów w cyklu życia produktów;
- społecznej odpowiedzialności przedsiębiorców;

- upowszechniania dobrych praktyk i narzędzi zakupowych;
- stosowania aspektów społecznych i zdrowotnych.

Polityka Zakupowa Państwa na lata 2022-2025 umieściła Zrównoważone zamówienia publiczne na liście III głównych priorytetów określonych przez, w sposób jednoznaczny podkreślając, iż jest są one jednym z głównych instrumentów realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Podkreślić należy, że idea zrównoważonego rozwoju jest to koncepcja ogólnoświatowa i ponadnarodowa 25 września 2015 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych przyjęła Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, w ramach której określono **17 Celów Zrównoważonego Rozwoju** i 169 szczegółowych zadań.

14 lutego 2017 r. polski rząd przyjął Strategię na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, w której określono ponad 700 działań służących zwiększeniu dochodu polskich obywateli oraz wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej Polski. W strategii zdefiniowano nowy model rozwoju oraz strategiczną wizję, zasady, cele i priorytety rozwoju Polski do 2020 r. Uwzględniono w niej również perspektywę na kolejne dziesięć lat, aż do 2030 r., która ma pomóc Polsce w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju. Tym samym i nasza Uczelnia realizując przyjętą Strategię 2030 pragnie uwzględnić zasady zrównoważonego rozwoju, a wdrożenie Zrównoważonych Zamówień Publicznych będzie stanowiło pierwszy etap.

Podsumowanie

Wdrożenie na naszej Uczelni Zrównoważonych Zamówień Publicznych jest pierwszym etapem do wdrożenia zasad zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach działalności Uczelni. Ze względu na zdecentralizowany i półautonomiczny charakter jednostek Uczelni ważne jest, aby we wdrażaniu rozwiązań brać pod uwagę różne współzależne komponenty, a także role, doświadczenia i oczekiwania poszczególnych jednostek, tak aby wszystkie grupy miały poczucie, że pracują w tym samym celu. Zrozumienie i zaangażowanie uczestników procesu wydatkowania środków publicznych w ramach postępowań o udzielenie zamówień publicznych ma kluczowe znaczenie dla pomyślnego zainicjowania programu zrównoważonego rozwoju.

Jedynie wieloaspektowe i szczegółowe myślenie o uwzględnianiu celów społecznych i środowiskowych w procedurach przetargowych, jak również zindywidualizowane stosowanie narzędzi prawnych i pozaprawnych zagwarantuje rzeczywiste osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju.

Pragniemy, aby Zrównoważone Zamówienia Publiczne stały się jednym z głównych motorów zrównoważonego rozwoju naszej Uczelni.